

วิชา การบริหารงานยุติธรรม (LAW 4614)

อาจารย์จตุรงค์ เพิ่มรุ่งเรือง และ
อาจารย์ สุรศักดิ์ มีบัว

สาขา นิติวิทยาศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ครั้งที่ 1-2

คำอธิบายรายวิชา

วิธีการปฏิบัติของผู้กระทำความผิด หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ตามลำดับชั้นของกฎหมาย นับตั้งแต่ถูกจับไปจนกระทั่งปล่อยตัวให้กลับสู่สังคม อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นศึกษาการปฏิบัติงานของตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด

ลำดับศักดิ์ของกฎหมายในระบบกฎหมายไทย

1. รัฐธรรมนูญ
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
3. พระราชบัญญัติ
4. พระราชกำหนด
5. พระราชกฤษฎีกา
6. กฎกระทรวง
7. ข้อบัญญัติท้องถิ่น ได้แก่ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และข้อบัญญัติ

แผนการสอน

- อธิบายเรื่องแผนการสอนและขอบเขตของรายวิชาการวัดและประเมินผล
- หลักการและวิวัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยสังเขป
- ศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรมและการป้องกัน
- ระบบความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System)
- ศึกษาถึงประเภทของอาชญากรรม
- การศึกษา และร่วมอภิปรายเหยื่อจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม
- บทบาทของอัยการในกระบวนการยุติธรรม
- บทบาทของศาลในกระบวนการยุติธรรม
- บทบาทของราชทัณฑ์ในกระบวนการยุติธรรม

- บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรม
- บทบาทของคุมประพฤติในกระบวนการยุติธรรม
- การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในกระบวนการยุติธรรม
- ศึกษาถึงการหันเหผู้กระทำความผิดออกไปจากกระบวนการยุติธรรม
- ศึกษาถึงหลักเกณฑ์การชะลอการฟ้องผู้เสพยาเสพติด
- ติดตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545
- ศึกษาถึงการบูรณาการกระบวนการยุติธรรม

ตำราและเอกสารหลัก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม. การบริหารงานยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.

การประเมินผล

วิธีการประเมินผลการเรียนรู้	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
คะแนนเก็บ	1-16	20
สอบกลางภาค	8	40
สอบปลายภาค	17	40

หลักการและวิวัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสังเขป

ความยุติธรรม

หมายถึง ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม และความชอบด้วยเหตุผล
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

กระบวนการยุติธรรม

หมายความว่า วิธีการดำเนินการแก่ผู้ที่ประพฤติฝ่าฝืนกฎหมาย โดย
อาศัยองค์กร และบุคลากรที่กฎหมายให้อำนาจไว้

กระบวนการยุติธรรม

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
- กระบวนการยุติธรรมทางแรงงาน
- กระบวนการยุติธรรมในศาลเยาวชน และครอบครัว
- กระบวนการยุติธรรมในศาลภาษีอากร

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (CRIMINAL PROCEDURE DUE PROCESS OF LAW)

เป็นกระบวนการสำหรับดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาแล้ว การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จะต้องกระทำอย่างไร บทบัญญัติที่กำหนดวิธีดำเนินคดีอาญามีอยู่ใน [ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา](#)

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

เป็นกระบวนการสำหรับดำเนินคดีแพ่ง เช่น กรณีพิพาทสัญญา ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายแพ่ง การที่จะบังคับให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาชดเชยค่าเสียหายจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งมีบทบัญญัติอยู่ใน [ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง](#)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. องค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- 1.1) พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ
- 1.2) ทนายความ
- 1.3) พนักงานอัยการ
- 1.4) ศาลยุติธรรม
- 1.5) กรมราชทัณฑ์

1.1) พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ

ตำรวจ

หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16))

ตำรวจ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ให้ความหมายของคำว่า “ตำรวจ” เนื่องในวันตำรวจ วันที่ 13 ตุลาคม 2492 ว่า “ตำรวจต้องเป็นผู้

- ต - รวจตรา จับกุมผู้กระทำความผิดตามหน้าที่
- อ - นวยความสะดวกให้ประชาชน
- ระ - จับเหตุร้าย รักษาความสงบของบ้านเมือง
- ว - าจาดีมีกิริยาสุภาพ
- จ - รรยาดีมีศีลธรรม”

1.1) พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ

เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะผ่านไปยังพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ตำรวจเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด และทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ที่ได้จากการสอบสวนแล้วส่งเรื่องหรือสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายของแผ่นดินเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้วเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพต่อไป

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวน

ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจไม่ว่าจะมีชั้นยศใดก็มีอำนาจ

สืบสวนทั้งสิ้น

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

มาตรา 17

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

มาตรา 2(16)

“เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่นๆในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม”

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวน

มาตรา 2(6) พนักงานสอบสวน หมายความว่า “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน”

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวน

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวน ได้แก่

1.1 พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ตั้งแต่ปลัดอำเภอขึ้นไปหรือเทียบเท่า หรือ

1.2 ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ซึ่งมีเขตอำนาจและมีหน้าที่สอบสวน

ข้อแตกต่างระหว่างการสืบสวนและการสอบสวน

การสืบสวน	การสอบสวน
- การแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน - การรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การระงับเหตุทะเลาะวิวาท, การจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า	- การรวบรวมพยานหลักฐานและจัดการให้ได้มาซึ่งพยานเหล่านั้น - การดำเนินการอื่นๆ เช่น การขอหมายค้นหมายจับ การสรุปสำนวนการสอบสวน การทำความเข้าใจการสอบสวน
<u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย - เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด	<u>วัตถุประสงค์</u> - เพื่อทราบข้อเท็จจริง - เพื่อพิสูจน์ความผิด - เพื่อจะเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

เขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน

1. ความผิดเกิดในราชอาณาจักร

1.1 กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) ม.18

1.1.1 พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน
(มาตรา 18 วรรค 1 และวรรค 2)

1.1.2 พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน
(มาตรา 18 วรรค 3)

1.2 กรณีความผิดคาบเกี่ยวหลายท้องที่ ม.19

2. ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร ม.20

1.2) ทนายความ

ทนายความเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือ เข้ามาว่าต่าง/
แก้ต่างให้แก่คู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย

- ว่าต่าง หมายถึง ว่าความแทนโจทก์
- แก้ต่าง หมายถึง ว่าความแทนจำเลย

ทนายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ ทนายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทน โดยคิดค่าบริการจากลูกค้า ทนายความจึงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นผู้รู้กฎหมาย และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของทนายในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

1.3) พนักงานอัยการ

มาตรา 2(5) พนักงานอัยการ หมายความว่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้ จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป พนักงานอัยการจึงเปรียบเสมือนทนายของแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในนามของรัฐ

การใช้ระบบการป้องกันอาญาคู่ขนานในประเทศไทย

ระบบการป้องกันคู่ขนาน หมายถึง ระบบที่ให้อำนาจป้องกันแก่ทั้งเจ้าพนักงานของรัฐและราษฎรผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลเหล่านี้มีอำนาจป้องกันอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย

การใช้ระบบการฟ้องคดีอาญาคู่ขนานในประเทศไทย

1. การฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ

ใช้ระบบที่เรียกว่าการฟ้องคดีโดยรัฐ ซึ่งต้องผ่านขั้นตอนการสอบสวนมาก่อน ทั้งหมดเป็นขั้นตอนการอำนวยความสะดวกเบื้องต้นของรัฐก่อนการฟ้องคดี

หากพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้อง ฟ้องผู้เสียหายจะต้องมีการร้องทุกข์เสียก่อนตามมาตรา 2(7) (แต่ไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง เพราะผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาแล้ว) แล้วพนักงานสอบสวนก็จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดแล้วสรุปสำนวนการสอบสวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนก็จะดูสำนวนว่าพยานหลักฐานเพียงพอไหม สำนวนสมบูรณ์หรือไหม แบ่งออกเป็น

1) จำนวนการสอบสวนไม่สมบูรณ์ : พนักงานอัยการก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติม แล้วส่งสำนวนมาอีกรอบ หรือสั่งไม่ฟ้องเลยก็ได้

2) จำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ : พนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้องไปที่ศาลที่มีเขตอำนาจ และเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลต่อไป

มาตรา 2(7) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

มาตรา 2(11) การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

2. การฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย

ใช้ระบบที่เรียกว่าการฟ้องคดีโดยเอกชน หมายถึง การฟ้องคดีโดยเอกชนที่เป็นผู้เสียหาย โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการอำนวยความสะดวกเบื้องต้นของรัฐ ได้แก่ การสอบสวนก่อนการฟ้องคดี

ประเภทผู้เสียหาย

2.1 ผู้เสียหายที่แท้จริง มาตรา 2(4)

2.2 ผู้เสียหายที่มีอำนาจจัดการแทน (มาตรา 4, 5, 6)

มาตรา 2(7) “คำร้องทุกข์”

หมายความว่า การที่ ผู้เสียหายได้กล่าวหา ต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้ เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหา เช่นนั้นได้กล่าวโดย มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

มาตรา 2(8) “คำกล่าวโทษ”

หมายถึง บุคคลอื่น/บุคคลทั่วไปซึ่งมิใช่ผู้เสียหาย ได้กล่าวหาต่อ เจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดผู้เสียหายไป กล่าวโทษ (แจ้ง) ต่อเจ้าพนักงานเรียกว่า “การกล่าวโทษ”

ผู้มีสิทธิดำเนินคดี = ผู้เสียหาย

ผู้เสียหายที่แท้จริง
มาตรา 2(4)

ผู้มีอำนาจจัดการแทน
มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6

- 1. มีการกระทำความผิดทางอาญาด้านใดด้านหนึ่ง
- 2. ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล
- 3. บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นโดยตรง
- 4. ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

1.4) ศาลยุติธรรม

ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดี

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ

ก. ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่จะเริ่มพิจารณารรคดีเป็นเบื้องต้น

ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่

- ศาลแขวงพระนครเหนือ
- ศาลแขวงพระนครใต้
- ศาลแขวงธนบุรี
- ศาลจังหวัดมีนบุรี
- ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง
- ศาลอาญาธนบุรี และ
- ศาลอาญา

ในจังหวัดอื่น ได้แก่

- ศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลคดีเด็กและเยาวชน

ข. ศาลอุทธรณ์

คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือข้อขาดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการวิธีพิจารณาอาชญากรรม ศาลอุทธรณ์นั้นเดิมมีอยู่ศาลเดียว

ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันได้ขยายออกไปอีก 9 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ ภาค 1 – 9

ค. ศาลฎีกา

เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีศาลเดียว ตั้งอยู่
ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

1.5) กรมราชทัณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็น

- ขั้นตอนศาลพิจารณา
- ระหว่างการพิจารณา
- ภายหลังการพิพากษาพิพากษา

ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น

- ควบคุมตัว
- ปลดปล่อยตัว หรือ
- แม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ยังมีความรับผิดชอบสำคัญอื่นอีก คือ การฝึกอบรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมขังให้กลับตนเป็นคนดี ด้วยการให้การอบรมทั้งในด้านศีลธรรม และอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ภายหลังได้รับการปล่อยตัวไป

2. การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีหลักการดังนี้

2.1) บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

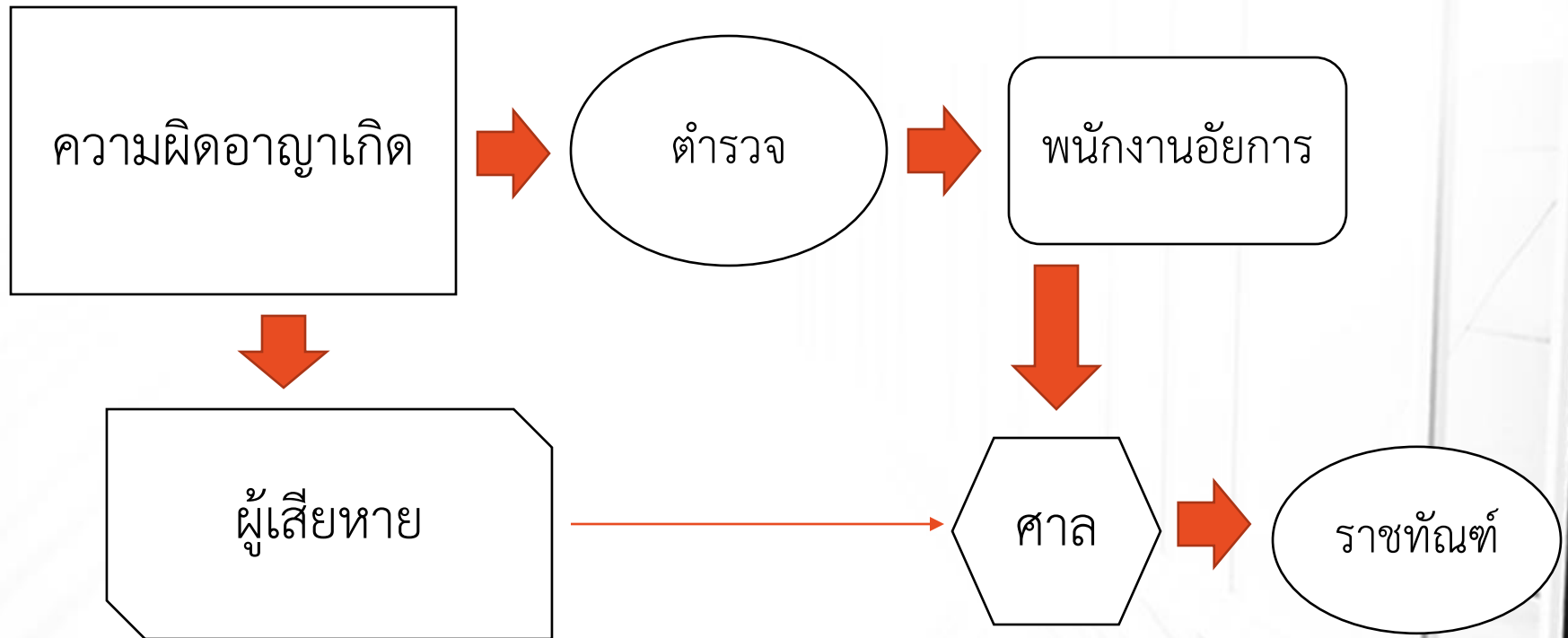
- ผู้กระทำความผิด
- ผู้เสียหาย
- ตำรวจ
- อัยการ
- ศาล และ
- พนักงานราชทัณฑ์

2.2) เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น คือ ต้องมีการสืบสวน และ สอบสวนเกี่ยวกับความผิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อน จากนั้นพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือในบางกรณีผู้เสียหายจะฟ้องต่อศาลโดยตรงก็ได้

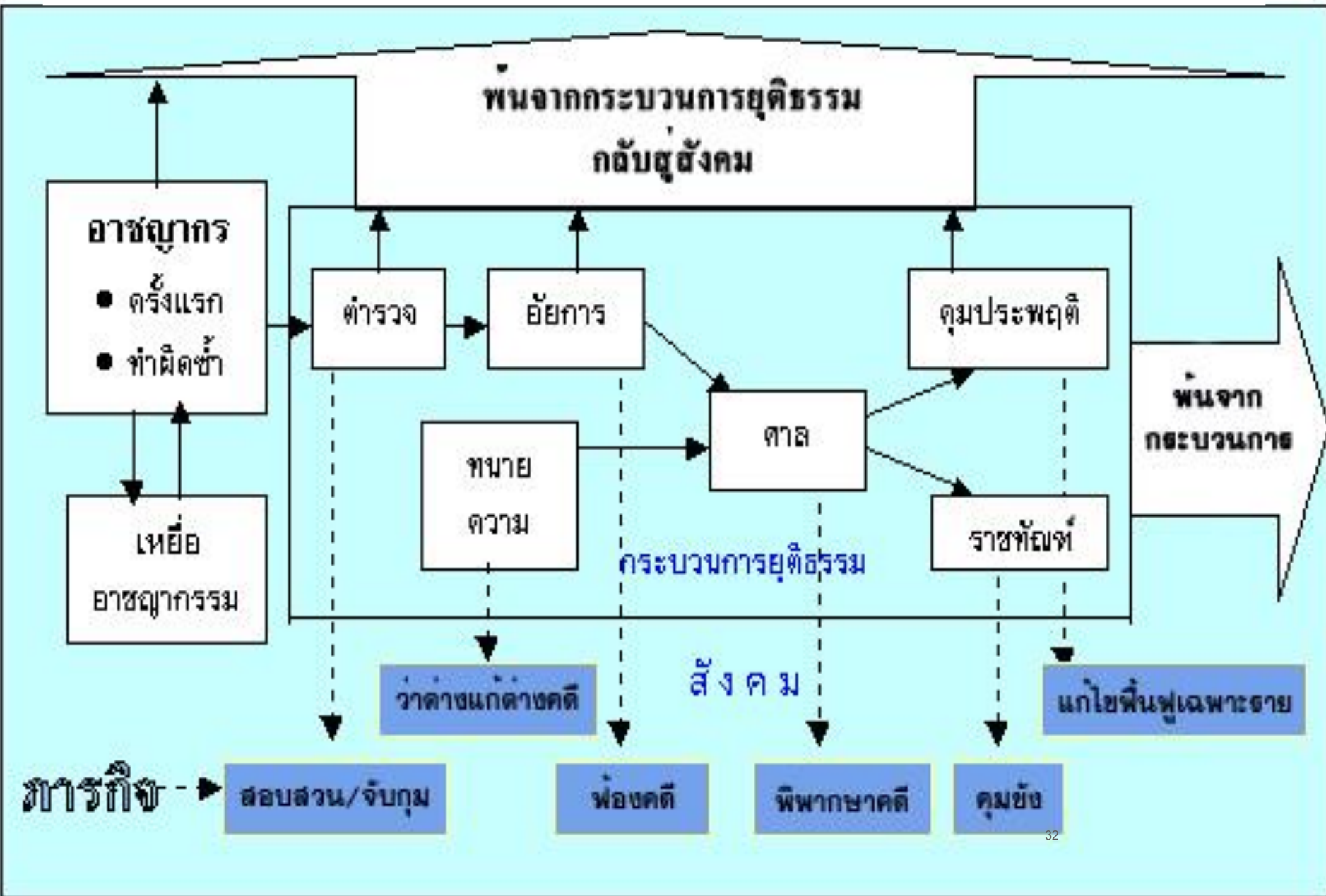
2.3) ในคดีอาญานั้น คือ การพิจารณาสืบพยานของศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณชน และต่อหน้าจำเลย

2.4) คดีอาญาเมื่อมีคำพิพากษาแล้ว คือ จะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า

องค์กรและบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ภาพแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการยุติธรรม สังคม และอาชญากรรม

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชา การ
บริหารงานยุติธรรม. การบริหารงานยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไข
เพิ่มเติม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.

<http://porapotintasombat.blogspot.com/2012/04/blog-post.html>

<http://www.humanrightscenter.go.th/HRK/%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8D%E0%B8%B2%20.pdf>

<https://sites.google.com/site/itsaranon333/>

วิชา การบริหารงานยุติธรรม (LAW 4614)

อาจารย์จตุรงค์ เพิ่มรุ่งเรืองและอาจารย์ สุรศักดิ์ มีบัว

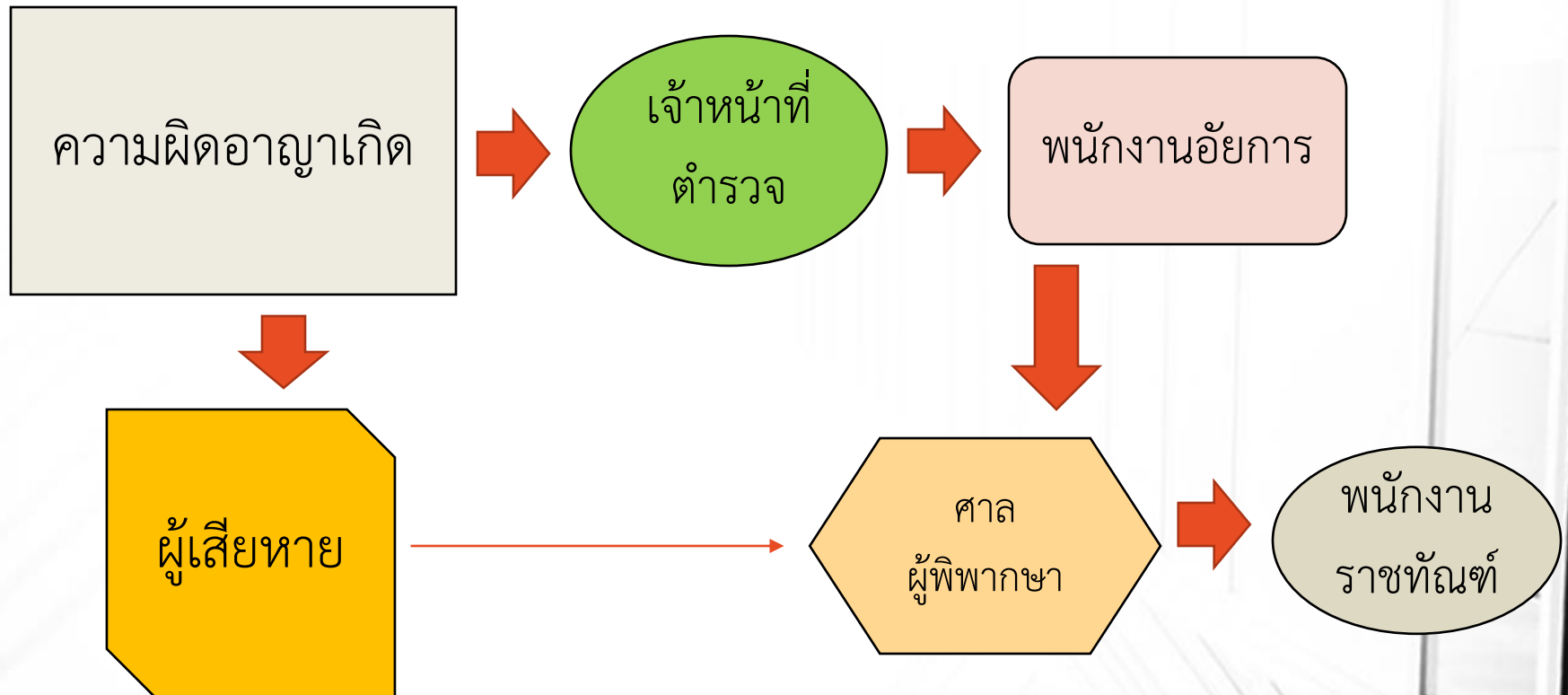
สาขา นิติวิทยาศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ครั้งที่ 3-4

องค์กรและบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

คำถาม

นักศึกษาเห็นว่าตำรวจมีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างไรบ้าง

เรื่องที่เรียน : บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

1. ความหมายตำรวจ
2. การเข้าสู่ตำแหน่งตำรวจ
3. ปรัชญาของตำรวจ
4. หลักการสำหรับวิชาชีพตำรวจ 9 หลักการ
5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม
 - 5.1 ความหมายของความผิดอาญา
 - 5.2 ประเภทของความผิดอาญา
 - 5.3 บทบาทของตำรวจ
 - 5.3.1 การออกหมายอาญา
 - 5.3.1.1 หมายจับ
 - 5.3.1.2 หมายค้น
 - 5.3.1.3 หมายขัง

5.3.1.4 หมายถึง

5.3.1.5 หมายถึง

5.3.2 เขตอำนาจสอบสวน

5.3.2.1 ความผิดเกิดในราชอาณาจักร

1) กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) (ม.18)

(1) พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน

(มาตรา 18 วรรค 1 และวรรค 2)

(2) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ

สอบสวน (มาตรา 18 วรรค 3)

2) กรณีความผิดเกี่ยวหลายท้องที่ (ม.19)

5.3.2.2 ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร (ม.20)

5.3.3 การแจ้งสิทธิต่างๆ แก่ผู้ต้องหา (ผู้ถูกกล่าวหา) / สิทธิของจำเลย

5.3.3.1 ชั้นจับกุม (มาตรา 83, 84)

5.3.3.2 ชั้นสอบสวน (มาตรา 7/1, 133 ทวิ, 134, 134/1, 134/2, 134/3, 134/4)

5.3.3.3 ชั้นพิจารณา (ชั้นศาล) (มาตรา 8, 165/1, 173)

5.3.4 การจับและการค้น

5.3.4.1 การจับ

5.3.4.2 การค้นในที่รโหฐาน (ค้นสถานที่)

5.3.4.3 การค้นบุคคล

- 1) การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถาน (มาตรา 93) หรือ การค้นตัวก่อนจับ
- 2) การค้นตัวบุคคลในที่รโหฐาน (มาตรา 100 วรรค 2)
- 3) การค้นตัวบุคคลผู้ถูกจับ (มาตรา 85) หรือการค้นตัว หลังจับ

5.3.5 การปฏิรูประบบงานตำรวจเพื่อยกระดับของกระบวนการยุติธรรม ให้สูงขึ้น

1. ความหมายของตำรวจ

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16)

ตำรวจ หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย

3) จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ให้ความหมายของคำว่า “ตำรวจ”
เนื่องในวันตำรวจ วันที่ 13 ตุลาคม 2492 ว่า “ตำรวจต้องเป็นผู้

ต	-	รวจตรา จับกุมผู้กระทำความผิดตามหน้าที่
อ	-	ำนวยความสะดวกให้ประชาชน
ร	-	จับเหตุร้าย รักษาความสงบของบ้านเมือง
ว	-	าจาดีมีกิริยาสุภาพ
จ	-	รรยาดีมีศีลธรรม”

4) พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 แห่งประเทศฝรั่งเศส คำว่า Police

- P** มาจาก **Politeness** หมายถึง ความสุภาพเรียบร้อย
- O** มาจาก **Obedience** หมายถึง เชื่อฟังคำสั่ง
- L** มาจาก **Legal Knowledge** หมายถึง รู้กฎหมาย
- I** มาจาก **Investigation** หมายถึง การสืบสวน สอบสวน
- C** มาจาก **Cooperation** หมายถึง ความร่วมมือ สามัคคีในหน้าที่
- E** มาจาก **Energy** หมายถึง ความเข้มแข็งต่องานในหน้าที่

2. การเข้าสู่ตำแหน่งตำรวจ

2.1 ประเภทนักเรียน

1) จบชั้น ม.3

- โรงเรียนเตรียมทหาร / เหล่าตำรวจ

: สมัครผ่านโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำกัด รับสมัครเฉพาะเพศชาย เท่านั้น เมื่อจบการศึกษาหลักสูตร 2 ปีจากโรงเรียนเตรียมทหารแล้ว จะได้รับวุฒิ การศึกษาชั้น ม.6 สายวิทย์-คณิต และจะได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (โดยไม่ต้องทำการสอบคัดเลือก) เมื่อเรียนจบ 4 ปีแล้ว จะได้รับการแต่งตั้งยศเป็น ร้อยตำรวจตรี บรรจุเข้าทำงานที่สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ

2) จบชั้น ม.6

- โรงเรียนชุมพลทหารเรือ ส่วนตำรวจน้ำ

: รับเฉพาะเพศชาย กำหนดอายุของผู้สมัคร 17-20 ปี เมื่อเรียนจบการศึกษาหลักสูตร 2 ปี จะได้รับการแต่งตั้งด้วยยศเป็น สิบตำรวจตรี บรรจุเข้าทำงานในส่วนของตำรวจน้ำ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อรับราชการครบ 1 ปีแล้ว ถึงจะมีสิทธิ์ในการสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ หากอายุไม่เกิน 25 ปี

- นักเรียนนายสิบตำรวจ กำหนดอายุผู้สมัครระหว่าง 18-27 ปี

2.2 บุคคลภายนอกที่จบปริญญาตรี

1) สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน

: รับสมัครบุคคลเพื่อบรรจุเป็น ตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ คุณสมบัติ คือ รับสมัครเพศชายและหญิง อายุ 18-35 ปี มีวุฒิ ปริญญาตรีทางสาขาเคมี ฟิสิกส์ และจุลชีววิทยา เมื่อสอบได้จะบรรจุแต่งตั้งเป็น ร้อยตำรวจตรี

2) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)

: รับสมัครบุคคลเพื่อบรรจุเป็นตำรวจชั้นประทวนตำแหน่ง ครู ร.ร.ตชด. รับทั้งเพศชายและหญิง คุณสมบัติ คือ อายุ 18-35 ปี และจบการศึกษาระดับชั้นสูงสุด จาก ร.ร.ตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อสอบได้จะบรรจุแต่งตั้งเป็น สิบตำรวจตรี เมื่อรับราชการแล้ว 1 ปี จะมีสิทธิ์สอบเข้า ร.ร.นายร้อยตำรวจ หากอายุไม่เกิน 25 ปี

3) กองเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

: รับสมัครบุคคลเพื่อบรรจุเป็น ตำรวจชั้นสัญญาบัตร คือ เมื่อสอบได้จะ บรรจุแต่งตั้งเป็น ร้อยตำรวจตรี

- ตำแหน่งกลุ่มงานประมวลผล (รับทั้งชายและหญิง)
- สายไฟฟ้าสื่อสาร (รับเฉพาะชาย)
- สายประมวลผล : ต้องมีวุฒิปริญญาตรีทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ หรือ วิทยาการคอมพิวเตอร์
- สายช่างไฟฟ้า : จะต้องมีวุฒิปริญญาตรีทางวิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรรมโทรคมนาคม วิศวกรรมอุตสาหการ และวิศวกรรมเครื่องกล

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

: รับสมัครบุคคลผู้มีวุฒิปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์ (การศึกษา ครุศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารรัฐกิจ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ การบัญชี อักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วารสารศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน การธนาคาร อาชีววิทยา ทักษะวิทยา บริหารธุรกิจ จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี โภชนศาสตร์ ปรัชญา บรรณารักษศาสตร์ พัฒนาชุมชน คหกรรมศาสตร์ และศิลปศาสตร์สาขาทั่วไป) โดยบรรจุเป็นตำรวจชั้นประทวน คือ สิบตำรวจตรี เมื่อรับราชการแล้ว 1 ปี จะมีสิทธิ์สอบเข้า ร.ร.นายร้อยตำรวจ หากอายุไม่เกิน 25 ปี

- **สายปราบปราม** (รับเฉพาะนิติศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์ ที่มีเรียนวิชากฎหมายอาญา วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพยานหลักฐาน)

- **สายอำนวยการและสนับสนุน และหน่วยงานอื่นๆ** ที่ต้องการกำลังพล เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

5) กองดุริยางค์ตำรวจ

: รับสมัครบุคคลเพื่อบรรจุเป็นตำรวจชั้นประทวน คุณสมบัติ คือ อายุ 18-30 ปี มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี ดุริยางค์ไทย หรือดุริยางค์สากล รับทั้งเพศชายและหญิง เมื่อสอบได้จะบรรจุแต่งตั้งเป็นสิบตำรวจตรี และเมื่อรับราชการแล้ว 1 ปี จะมีสิทธิ์สอบเข้า ร.ร.นายร้อยตำรวจ หากอายุไม่เกิน 25 ปี

3.ปรัชญาของตำรวจ

ตำรวจเป็นกลไกของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการรักษากฎเกณฑ์ของสังคม คือ ป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดกฎหมาย เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย ไม่เกิดความยุ่งเหยิงในสังคม

หากมีผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายตำรวจก็จะใช้อำนาจหน้าที่ในการระงับเหตุ เพื่อมิให้ลุกลามขยายออกไปเป็นวงกว้าง และนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย

ดังนั้น ตำรวจจึงเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย รักษากฎหมายให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์

4. หลักการสำหรับวิชาชีพตำรวจ 9 หลักการ

หลักการข้อที่ 1 การป้องกันอาชญากรรมเป็นภารกิจพื้นฐานของตำรวจ

1) การป้องกันอาชญากรรม

คือ ตำรวจเป็นแกนกลางในการที่จะเป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมให้ประชาชนเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เป็นผู้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รู้เพื่อหาทางช่วยป้องกันอาชญากรรม

2) การยับยั้งอาชญากรรม

คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจก่อให้เกิดผลด้าน จิตวิทยาให้เป็นที่เกรงขามของอาชญากรรม ทำให้ อาชญากรรมมีความยับยั้งชั่งใจ ไม่กล้าที่จะก่ออาชญากรรม

ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากเกรงว่าตำรวจจะจับกุมได้ หากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่มีลักษณะตอบสนองต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันต่อเหตุการณ์แล้ว ย่อมมีผลในการยับยั้งอาชญากรรม

ดังนั้น ตำรวจจึงได้รับการกำหนดให้มีเครื่องแบบและเครื่องหมาย โดยเฉพาะอันเป็นสัญลักษณ์ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ มียุทธวิธีในการยับยั้งอาชญากรรม เช่น

- การจัดสายตรวจออกตรวจตราท้องที่
- การสืบสวนก่อนเกิดอาชญากรรม

3) จับกุมและรวบรวมพยานหลักฐาน

คือ การจับกุมผู้กระทำความผิดของตำรวจเพื่อดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมนั้น ตำรวจต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา

สำหรับพยานหลักฐานแห่งคดีถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ตำรวจจึงต้องมีความรู้พื้นฐานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในบางกรณีจำเป็นต้องอาศัยการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ด้วย

หลักการข้อที่ 2 ตำรวจต้องได้รับความเคารพเชื่อถืออย่างแท้จริงจากประชาชน

คือ สมรรถภาพของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับการยอมรับจากประชาชนในขีดความสามารถ การประพฤติปฏิบัติและการวางตัวของตำรวจ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเคารพเชื่อถือจากประชาชน หลักการข้อนี้สอดคล้องกับ ปรัชญาของตำรวจพื้นฐานที่ว่างานของตำรวจจะสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งหากปราศจากความร่วมมือจากประชาชนแล้วการทำงานของตำรวจย่อมไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ฉะนั้น การที่ตำรวจได้มาซึ่งความร่วมมือจากประชาชนในสังคมแล้ว ตำรวจต้องได้รับความเคารพเชื่อถืออย่างแท้จริงจากประชาชนก่อน

หลักการข้อที่ 3 การที่ประชาชนเคารพปฏิบัติตามกฎหมายเท่ากับเป็นการสร้างความเคารพศรัทธาของประชาชนที่มีต่อตำรวจ

คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้นจำต้องแสวงหาแนวทางและการปฏิบัติตนเป็นแบบฉบับให้ประชาชนร่วมมือในการเคารพปฏิบัติตามกฎหมาย และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนยอมรับกันว่ากฎหมาย คือ กติกาของสังคมที่ทุกคนพึงปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความสงบสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเกิดพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและตำรวจเองก็มีหน้าที่ในการรักษากฎหมาย

ดังนั้น การที่ประชาชนเคารพปฏิบัติตามกฎหมายก็เท่ากับเป็นการเคารพให้เกียรติตำรวจในฐานะผู้รักษากฎหมายด้วยเช่นกัน

หลักการข้อที่ 4 ความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนจะลดน้อยถอยลงเมื่อความรุนแรงของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น

คือ ระดับความร่วมมือหรือสนับสนุนจากประชาชนจะมีสูงหรือต่ำ
ย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และหากเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังกายหรืออาวุธ ตลอดจนใช้ความรุนแรง ปราศจากเหตุผลสมควรในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ย่อมส่งผลให้ระดับความร่วมมือจากประชาชนเป็นที่ตั้งจึงจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในสังคม

หลักการข้อที่ 5 ตำรวจต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายด้วยความยุติธรรม

คือ ในการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจนั้นมีพื้นฐานสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

คือ ดำเนินการด้วยความยุติธรรมโดยไม่เลือกเพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาหรือสถานะทางสังคม มีความเสมอภาคต่อประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องในบางโอกาส

หลักการข้อที่ 6 ตำรวจควรใช้กำลังในกรณีจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

คือ ในการปฏิบัติหน้าที่รักษากฎหมายนั้นมีบางกรณีที่ตำรวจอาจจำเป็นต้องใช้กำลังหรืออาวุธเข้าระงับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อ นำความสงบสุขกลับคืนสู่สังคม เป็นต้นว่า ในบางกรณีคนร้ายมีอาวุธยิงต่อสู้ขัดขวางการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจอาจต้องใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันชีวิต ทรัพย์สินผู้อื่น

แต่อย่างไรก็ดี ตำรวจเองยังระลึกอยู่เสมอว่าการใช้กำลังไม่ว่าจะกำลังกายหรืออาวุธนั้นเป็นสิ่งที่อาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่นได้ อีกทั้งเกี่ยวข้องกับ การวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจด้วยความรอบคอบ และใช้เมื่อมีความจำเป็น เฉพาะการควบคุมสถานการณ์เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

หลักการข้อที่ 7 ตำรวจก็คือประชาชน และประชาชนก็คือตำรวจ

คือ ตำรวจต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อประชาชน เพราะสัมพันธภาพดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ

ดังนั้น หากตำรวจมีสัมพันธภาพที่ดีต่อประชาชนโดยได้รับการยอมรับและความร่วมมือกับประชาชนเป็นอย่างดีแล้วก็ย่อมที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หลักการข้อที่ 8 ตำรวจเป็นตัวแทนของกฎหมาย

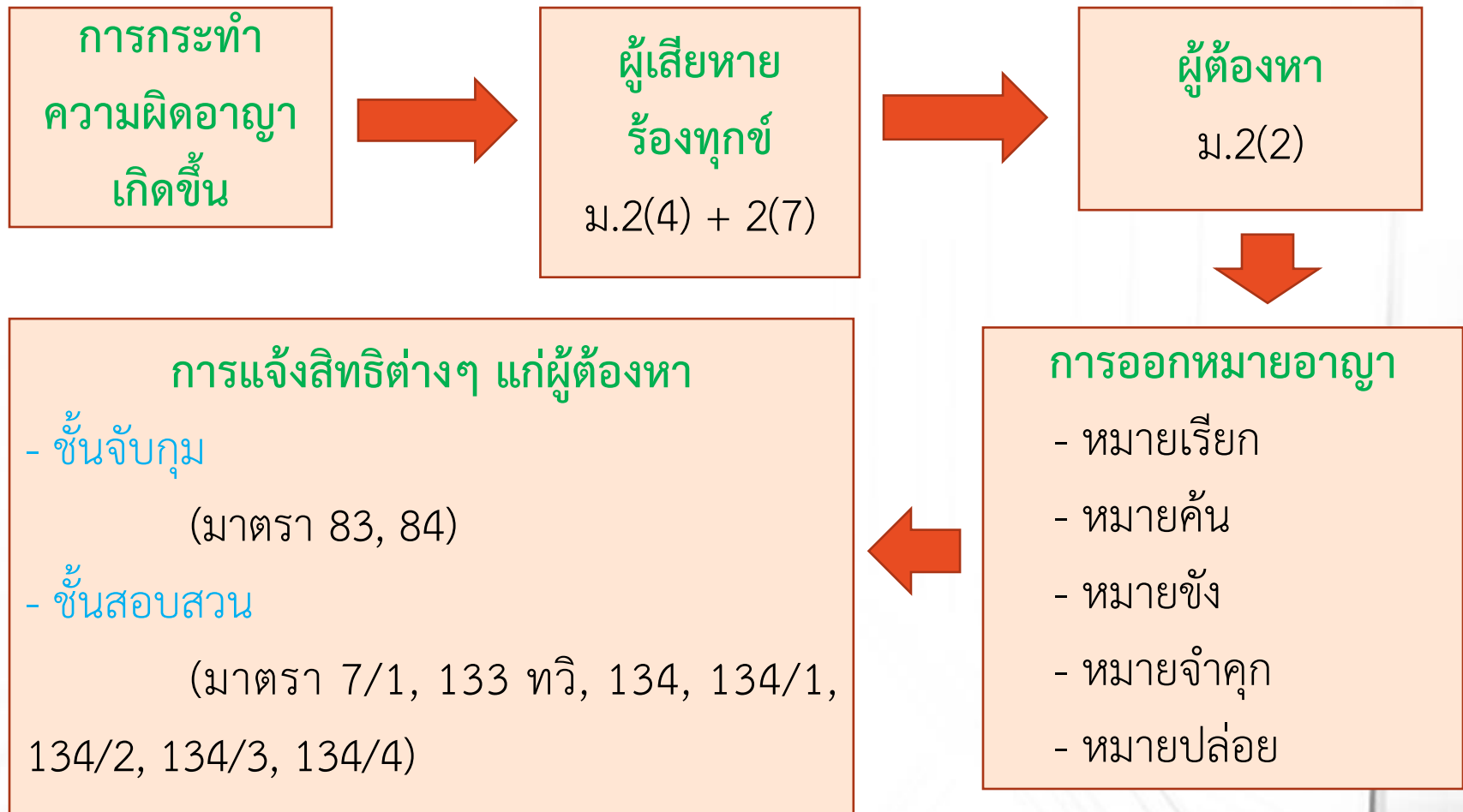
คือ ในฐานะที่ตำรวจเป็นตัวแทนของสังคมที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย
เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยผาสุกของประชาชน ตำรวจ
ต้องบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักแห่งกฎหมาย (Rule of
Law) ปราศจากอคติอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น ต้องมีความรอบคอบในการวินิจฉัย
เหตุการณ์เพราะต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าในการบังคับใช้กฎหมายย่อมมีผล
กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่มากนักน้อย เช่น การจับกุมตัว
มาควบคุม ดังนั้น ตำรวจจึงต้องมีความเป็นธรรมและเป็นกลางในการบังคับใช้
กฎหมาย

หลักการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในลักษณะที่ตั้งตนเป็นผู้พิพากษาคดีเสีย
เองโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายจะกระทำในลักษณะที่เรียกว่าศาลเตี้ย แม้ว่างาน
ของตำรวจจะต้องใช้ความรวดเร็วฉับพลันและต้องรีบตัดสินใจให้ทันท่วงทีในการ
แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือบางกรณีอาจต้องเสี่ยงต่อชีวิตในการบังคับใช้
กฎหมายก็ตาม

หลักการข้อที่ 9 ความปลอดภัยจากอาชญากรรมและความยุ่งเหยิงเป็น การทดสอบถึงประสิทธิภาพของตำรวจ

คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อยในสังคม
เป็นประสิทธิผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรม ซึ่งอาจดูได้จากสถิติการเกิดอาชญากรรมที่มีการจัดเก็บรวบรวม
เอาไว้

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

5.1 ความหมายของความผิดอาญา

5.2 ประเภทของความผิดอาญา

5.3 บทบาทของตำรวจ

5.3.1 การออกหมายอาญา

5.3.1.1 หมายจับ

5.3.1.2 หมายค้น

5.3.1.3 หมายขัง

5.3.1.4 หมายจำคุก

5.3.1.5 หมายปล่อย

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

5.3.2 เขตอำนาจสอบสวน

5.3.2.1 ความผิดเกิดในราชอาณาจักร

1) กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) (ม.18)

(1) พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน

(มาตรา 18 วรรค 1 และวรรค 2)

(2) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ

สอบสวน (มาตรา 18 วรรค 3)

2) กรณีความผิดคาบเกี่ยวหลายท้องที่ (ม.19)

5.3.2.2 ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร (ม.20)

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม (ต่อ)

5.3.3 การแจ้งสิทธิต่างๆ แก่ผู้ต้องหา (ผู้ถูกกล่าวหา) / สิทธิของจำเลย

5.3.3.1 ชั้นจับกุม (มาตรา 83, 84)

5.3.3.2 ชั้นสอบสวน (มาตรา 7/1, 133 ทวิ, 134, 134/1, 134/2, 134/3, 134/4)

5.3.3.3 ชั้นพิจารณา (ชั้นศาล) (มาตรา 8, 165/1, 173)

5.3.4 การจับและการค้น

5.3.4.1 การจับ

5.3.4.2 การค้นในที่รโหฐาน (ค้นสถานที่)

5.3.4.3 การค้นบุคคล

5.3.5 การปฏิรูประบบงานตำรวจเพื่อยกระดับของกระบวนการยุติธรรม

ให้สูงขึ้น

5.1 ความหมายของความผิดอาญา

เป็นกฎหมายที่ว่าด้วย การกระทำอย่างไรบ้างเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

เพราะการกระทำความผิดอาญาจะมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนรวมมากกว่าการกระทำความผิดทางแพ่ง กฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นโดยมีจุดประสงค์ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม การกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นความผิดอาญาทั้งสิ้น หากปล่อยให้มีความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้วไม่มีการลงโทษจะทำให้มีการกระทำความผิดมากขึ้น สังคมก็จะวุ่นวายขาดความสงบสุข

หมายเหตุ

ความผิดตามกฎหมายอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญา เช่น

- ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
 - ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522
 - ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นต้น
- * ความผิดต่างๆ เหล่านี้ เรียกรวมกันว่า “ความผิดที่มีโทษทางอาญา”

5.2 ประเภทของความผิดอาญา

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้)

เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท, ยักยอก, ฉ้อโกง, ทำให้เสียทรัพย์

2. ความผิดอาญาแผ่นดิน (ความผิดต่อรัฐ)

เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น, ลักทรัพย์, รับของโจร

1. ความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้)

เมื่อความผิดเกิดขึ้นต้องมีการดำเนินคดีตามลำดับดังนี้

- ➡ ผู้เสียหายจะต้องมีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
- ➡ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน
- ➡ พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล

หากผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนไม่ได้ (มาตรา 121 วรรคสอง) และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง (มาตรา 120)

2. ความผิดอาญาแผ่นดิน (ความผิดต่อรัฐ)

- ความผิดประเภทนี้จะตกลงยอมความกันไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของรัฐที่ต้องดำเนินคดีเอง
- แม้ว่าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ แต่มีคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนคดีประเภทนี้ได้ และพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้อง
- คำกล่าวโทษ คือ ใครก็ได้ที่ไม่ใช่ผู้เสียหายได้ไปกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่า มีการกระทำความผิดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นไม่ว่าจะรู้ตัวคนทำผิดหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 2(8) “คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

2. การใช้ระบบการฟ้องคดีอาญาคู่ขนานในประเทศไทย

ระบบการฟ้องคดีคู่ขนาน หมายถึงระบบที่ให้อำนาจฟ้องแก่ทั้งเจ้าพนักงานของรัฐและราษฎรผู้เสียหายตาม ป.วิ. อ. **มาตรา 28** ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย”

(1) การฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ

ใช้ระบบที่เรียกว่าการฟ้องคดีโดยรัฐ ซึ่งต้องผ่านขั้นตอนการสอบสวนมาก่อน ทั้งหมดเป็นขั้นตอนการอำนวยความยุติธรรมเบื้องต้นของรัฐก่อนการฟ้องคดี

(2) การฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย

ใช้ระบบที่เรียกว่าการฟ้องคดีโดยเอกชน ซึ่งหมายถึง การฟ้องคดีโดยเอกชนที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้แทนตามมาตรา 2 (4), 4, 5, และ 6 โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการอำนวยความยุติธรรมเบื้องต้นของรัฐซึ่งได้แก่ การสอบสวนก่อนการฟ้องคดี

ผู้เสียหาย (ราษฎร) สามารถฟ้องคดีได้เองทุกคดี โดยไม่ต้องร้องทุกข์ตามมาตรา 2(7) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ ราษฎรจำทนความฟ้องเองเลย ทนายจะสอบถามข้อเท็จจริงแล้วเขียนคำฟ้องอาญาเพื่ออธิบายการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วยื่นฟ้องที่ศาล แต่ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องเสมอว่าคดีที่ฟ้องมีมูลไหม (มีความน่าเชื่อว่าจำเลยทำผิดจริงหรือไม่) ไต่สวนเพื่อให้ทราบเบื้องต้นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง จากนั้นก็เข้าสู่กระบวนการของศาลต่อไป

มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย

พนักงานอัยการ (มาตรา 28(2))

มาตรา 2(5) พนักงานอัยการ หมายความว่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้ จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

หากพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องฟ้อง ผู้เสียหายจะต้องมีการร้องทุกข์เสียก่อนตามมาตรา 2(7) (แต่ไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง เพราะผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาแล้ว) แล้วพนักงานสอบสวนก็จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดแล้วสรุปสำนวนการสอบสวนเพื่อส่งให้พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนก็จะดูสำนวนว่าพยานหลักฐานเพียงพอไหม สำนวนสมบูรณ์หรือไหม แบ่งออกเป็น

1) จำนวนการสอบสวนไม่สมบูรณ์ : พนักงานอัยการก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติม แล้วส่งสำนวนมาอีกรอบ หรือสั่งไม่ฟ้องเลยก็ได้

2) จำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ : พนักงานอัยการก็จะสั่งฟ้องไปที่ศาลที่มีเขตอำนาจ และเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลต่อไป

มาตรา 2(7) “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

มาตรา 2(11) การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

5.3 บทบาทของตำรวจ

หมายเรียก

คำถาม : หมายเรียกคืออะไร

: เป็นหนังสือที่ออกโดยพนักงานสอบสวน (ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือตำรวจร้อยเวร) พนักงานฝ่ายปกครอง และศาล เพื่อให้บุคคลที่ได้ระบุชื่อไว้ในหมายเรียกนั้น เช่น ผู้ต้องหาหรือพยานมายังผู้ออกหมายเพื่อทำการสอบสวน หรือ หมายเรียกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีมาสอบสวน อาจจะออกหมายเรียกในฐานะผู้ต้องหาหรือพยานก็ได้

มาตรา 52 วรรคแรก การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวน หรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ จำต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือของศาลแล้วแต่กรณี

คดีอาญามีกระบวนการในเบื้องต้น

แบ่งเป็น 3 ชั้น

1. การสอบสวนของตำรวจ
2. การไต่สวนมูลฟ้องของศาล
3. การพิจารณาคดีของศาล

กฎหมายให้อำนาจในแต่ละชั้นไว้ว่า
สามารถออกหมายเรียกบุคคลใดๆ
ได้

ดังนั้น ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) จึงออกหมายเรียกได้เอง โดยไม่ต้อง
ขออนุมัติจากศาล เป็นการเรียกมาเพื่อการสอบสวนคดี จะเรียกตัวผู้ต้องหาหรือ
เรียกผู้ที่เป็นพยานในคดีก็ได้ (กรณีผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคลต้องออกหมายเรียก
กรรมการผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น

คำถาม

ตำรวจใช้อำนาจโดยมิชอบในการออกหมายเรียกได้หรือไม่ อย่างไร
เนื่องจากสามารถออกหมายเรียกได้เอง โดยไม่ต้องได้รับการอนุมัติจากศาลแต่
อย่างไร

- บุคคลที่มีสิทธิในการออกหมายเรียก

: เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจออกหมายเรียก ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง และศาล (มาตรา 52)

- เมื่อได้รับหมายเรียกต้องดำเนินการอย่างไร

: ตรวจสอบว่าหมายเรียกดังกล่าวนั้นเป็นของตนเองหรือไม่ ตามหมายเลขของหมายเรียกฉบับนั้นๆ

มาตรา 53 หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความ ดังต่อไปนี้

- (1) สถานที่ที่ออกหมาย
- (2) วันเดือนปีที่ออกหมาย
- (3) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคลที่ออกหมายเรียกให้มา

(4) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา

(5) สถานที่ วันเดือนปีและเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง

(6) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล หรือลายมือชื่อและตำแหน่งเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

ตัวอย่างหมายเรียก

		คำเตือน หากท่านไม่ปฏิบัติตามหมาย พนักงานสอบสวนอาจขอออก หมายจับต่อศาลเพื่อจับกุมท่าน มาดำเนินคดีตามกฎหมายได้	
หมายเรียกผู้ต้องหา			
ครั้งที่ ๑		สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
สถานที่ออกหมาย		สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์	
ออกหมายวันที่ ๑๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙			
ความอาญา			
คดีระหว่าง	{	พันโทพงศฤทธิ ภวังคะนันท์	ผู้กล่าวหา
		นายรังสิมัน โรม กับพวก	ผู้ต้องหา
อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๕๒			
หมายมายัง นางสาวศิริกาญจน์ เจริญศิริ			
บ้านเลขที่ _____ ซอย _____ แขวง _____			
ผู้ใหญ่บ้าน _____ กำนัน _____			
เขต _____ จังหวัด _____			
ด้วยเหตุที่ท่านต้องหาว่า ร่วมกันกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร และร่วมกันมั่วสุมหรือชุมนุมทางการเมือง ณ ที่ใดๆ ที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๕๘ ข้อ ๑๒			
ฉะนั้น ให้ นางสาวศิริกาญจน์ เจริญศิริ			
ไป ณ สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ พบ พ.ต.ท.มานิตย์ ทองขาว พนักงานสอบสวน			
ในวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๐.๐๐ น.			
(ลงชื่อ) พันตำรวจโท ผู้ออกหมาย			
(ตำแหน่ง) รอง ผกก. (สอบสวน) สน.สำราญราษฎร์			
พ.ต.ท.มานิตย์ ทองขาว โทร. ๐๙๖ ๑๕๙๐๖๗๒			
ใบรับหมายตำรวจ			
ข้าพเจ้า _____		วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ เวลา _____ นาฬิกา	
_____		ได้รับหมายเรียกของพนักงานตำรวจ	
_____		ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าไปยัง สน.สำราญราษฎร์ พบ พ.ต.ท.มานิตย์ ทองขาว	
ใน วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ เวลา _____ นาฬิกาไว้แล้ว			
(ลงชื่อ) _____		ผู้รับหมาย	
(ลงชื่อ) _____		ผู้ส่งหมาย	

หากผู้ต้องหาหรือพยานไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก

หากพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกตามขั้นตอนแล้วถึง 2 ครั้ง แต่ผู้ที่มีชื่อถูกเรียกในหมายเรียก (ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือพยาน) ไม่ยอมมาพบเพื่อให้ปากคำ หรือรับทราบข้อกล่าวหาตามหมาย พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอต่อศาลให้ออก “หมายจับ” ตามกฎหมายได้

ดังนั้น บุคคลใดที่มีหมายเรียกมาที่บ้านและมีชื่อตนเองในหมายเรียกนั้น ควรมาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกนั้น หรือถ้ามีเหตุขัดข้องก็ให้แจ้งกับพนักงานสอบสวนทราบ

หากบุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่มาตามหมายเรียก ต้องแจ้ง “เหตุอันควร” เหตุผลที่ไม่สามารถมาตามหมายเรียกนั้นได้ต่อเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นจะถือว่าท่านมีเจตนาจะหลบหนี และอาจถูกออกหมายจับได้

การไม่มาตามหมายเรียกของตำรวจ จึงเป็นเหตุที่ให้ศาลออกหมายจับได้ แต่กฎหมายไม่ได้ตายตัวขนาดนั้นจึงเขียนกำกับไว้ด้วยว่าการที่ไม่มาตามหมายเรียก นั้นต้อง “ไม่มีข้อแก้ตัวอันควร” จึงจะถือว่าหลบหนีและออกหมายจับ เพราะฉะนั้น

แต่อย่างไรก็ดี หากมีข้อแก้ตัวอันควร เช่น ป่วยหนักอยู่โรงพยาบาล

เหตุแห่งการออกหมายจับ

มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

ของ มันต้องมี

(ตรวจ-จับ-ค้น ต้องมีหมาย)

หมายเรียก

ใครบ้างที่ออกหมายเรียกได้

ศาล

ตำรวจ

พนักงานฝ่ายปกครอง

บุคคลที่ถูกหมายเรียก

พยาน

ผู้ต้องหา / จำเลย

*เรียกมาเพื่อให้ปากคำ / สอบถาม / ให้การ

หากไม่มาตามหมายเรียก
จะเป็นอย่างไร ?

หากไม่มาตามหมายเรียก ต้องแจ้ง
“เหตุอันควร” ให้เจ้าหน้าที่ทราบ
ก่อน ไม่งั้นจะถือว่าหลบหนี
และ “ออกหมายจับ”

หมายจับ

พฤติกรรมแบบไหน คือการหลบหนี

- ▶ ประวิงเวลา / โอ้อ้อ
- ▶ ไม่มาตามหมายเรียก โดยที่ไม่มีเหตุอันสมควร
- ▶ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง

หมายค้น

วิธีปฏิบัติในการค้น

- ▶ ต้องแสดงหมายค้น
- ▶ ในการตรวจค้นต้องค้นต่อหน้าเจ้าของสถานที่
- ▶ ต้องค้นในช่วงเวลากลางวัน (ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้น ถึง พระอาทิตย์ตก)

ใครบ้างที่ออกหมายได้บ้าง

▶ ศาล ◀

หมายจับ และ หมายค้น

ตำรวจ / พนักงานฝ่ายปกครอง ต้อง **ขออนุมัติจากศาล** เท่านั้น

เหตุในการออกหมาย

มีหลักฐานว่ากระทำความผิด
โทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี

กระทำความผิดและมีเหตุทำให้
เชื่อว่าหลบหนี / ยุ่งกับ
พยานหลักฐาน / ก่อเหตุอันตราย

เพื่อเข้าค้น / ยึด
พยานหลักฐาน

เพื่อเข้าจับบุคคล
ตามหมายจับ

เพื่อช่วยบุคคล
ที่ถูกกักขัง

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

5.3.1 การออกหมายอาญา

ความหมายของหมายอาญา

อาญาเป็นหนังสือบอกการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ชัง จำคุก หรือปล่อยตัวผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ศาลเป็นผู้มีอำนาจออกหมายอาญา

หมายอาญามี 5 ประเภท

- หมายจับ
- หมายค้น
- หมายชัง
- หมายจำคุก
- หมายปล่อย

5.3.1.1 หมายถึง

ความหมาย

: หนังสือที่ออกโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ศาลเป็นผู้ออกหมายจับ) เพื่อสั่งให้เจ้าพนักงานไปทำการจับบุคคลที่มีชื่อในหมายนั้น ซึ่งอาจอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

ผู้ที่มีอำนาจออกหมายจับได้

: ศาล

ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนต้องการหมายจับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองต้องขอหมายจับจากศาลก่อน

กรณีที่ผู้ถูกออกหมายเรียกประวิงเวลา โดยไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ก็อาจถูกออกหมายจับได้เช่นเดียวกัน

เหตุแห่งการออกหมายจับ

มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

ข้อยกเว้นที่ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใด โดยไม่มีหมายจับนั้น

การจับกุมบุคคลนั้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะมีอำนาจจับกุมได้ตามหมายจับของศาลเท่านั้น ยกเว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 78, 79 และ 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

ความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80

มาตรา 80 ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

- (1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ
- (2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

ตัวอย่างเป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานสามารถจับกุมได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับ

ฎีกาที่ 10060/2558

เจ้าพนักงานพบอุปกรณ์การเสพและเมทแอมเฟตามีน 11 เม็ดในห้องพักดังกล่าว กับพบเมทแอมเฟตามีน 600 เม็ด ในรถยนต์ จึงเป็นความผิดซึ่งหน้าซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับจำเลยทั้งสองได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา 78(1), 80

ฎีกาที่ 1328/2544

นายดาบตำรวจ ว. กับพวกเห็นจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้แก่สายลับ เมื่อเข้าไปตรวจค้นบ้านจำเลยก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 1 เม็ด การกระทำของนายดาบตำรวจ ว. กับพวกกระทำต่อเนื่องกัน เมื่อพบเห็นจำเลยจำหน่าย และมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันเป็นความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา 80 จึงมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม มาตรา 78 (1)

กรณีที่ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานจะจับกุมได้ต้องมีหมายจับ
ของศาลมาด้วยเท่านั้น ถ้าจับโดยไม่มีหมายจับ เท่ากับไม่มีอำนาจจับ = เป็น
การจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ฎีกาที่ 3743/2529

การที่เจ้าพนักงานค้นพบของกลางที่บริเวณบ้านจำเลย ได้แก่ ภาชนะ
หรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต สอบถามแล้วจำเลยรับว่าของ
กลางเป็นของตน ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานเห็นจำเลยกำลังกระทำหรือพบใน
อาการซึ่งแทบจะ ไม่มีความสงสัยเลย ว่ากระทำความผิดมาแล้วสดๆ จึงไม่ใช่
ความผิดซึ่งหน้าที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับจำเลยได้โดยไม่มี
หมายจับ เมื่อเป็นการจับกุมโดยไม่มีอำนาจ แม้จำเลยจะต่อสู้ขัดขวางการจับกุม
ก็ไม่มี ความผิด

*** ฎีกานี้ตำรวจเพียงแต่พบของกลาง แต่ไม่ได้เห็นขณะมีการกลั่นสุรา
โดยไม่ได้รับอนุญาต จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า

มาตรา 92 ห้ามมิให้คนในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล
เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือ
พฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมี
เหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มา
โดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจ
เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้อง
มีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูก
โยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ
หรือจับตามมาตรา 78

ตัวอย่าง

ส.ต.ท. สมภพ ได้แอบซุ่มดูอยู่ห่างจากหน้าห้องเกิดเหตุประมาณ 8 เมตร เห็นว่านายมานะส่งมอบเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ดให้แก่สายลับหน้าห้องแล้วกลับเข้าไปในห้อง ส.ต.ท. สมภพ จึงตามเข้าไปในห้อง เมื่อเข้าตรวจค้นในห้องก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 8 เม็ด การกระทำความผิดของนายมะกับการเข้าตรวจค้นและจับกุมของ ส.ต.ท. สมภพ เป็นการกระทำต่อเนื่องกัน

เมื่อพบเห็นว่านายมานะกำลังกระทำความผิด อันเป็นความผิดซึ่งหน้า ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 80 จึงมีอำนาจค้นและจับนายมานะโดยไม่มีหมายค้นและหมายจับตามมาตรา 78(1) ประกอบมาตรา 92(2) การค้นและจับนายมานะของ ส.ต.ท. สมภพ จึงชอบด้วยกฎหมาย

วิเคราะห์

นายมานะจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน จำนวน 10 เม็ด ให้แก่สายลับหน้าห้องแล้วกลับเข้าไปในห้อง ตำรวจจึงตามเข้าไปในห้องและจับนายมานะ

หลักกฎหมายที่นำมาปรับใช้

1) เมื่อการจำหน่ายกระทำ “ซึ่งหน้า” ตำรวจที่แอบซุ่มดูอยู่ ตำรวจจึงมีอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78(1)

2) ตำรวจเข้าไปในห้องของนายมานะโดยอาศัยมาตรา 92(4) เพราะน่าจะเชื่อว่านายมานะคงมีเมทแอมเฟตามีนอยู่ในห้องอีก และหากเน้นซ้ำสิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือถูกทำลายเสียก่อน

เมื่อตำรวจเข้าไปในห้องโดยอาศัยมาตรา 92(4) และจับย่องมเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะสอดคล้องกับมาตรา 81

มาตรา 81 ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ด้วยการค้นในที่รโหฐาน

หากเปลี่ยนข้อเท็จจริง

คำถาม

หากตำรวจจับนายมานะหน้าห้อง แต่นายมานะได้วิ่งหนีเข้าไปในห้อง ตำรวจก็ตามเข้าไปในห้องเพื่อจับได้ เป็นการจับที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำตอบ

เป็นการจับที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 81 เพราะการเข้าไปในห้องของตำรวจเป็นการไล่ติดตามอย่างต่อเนื่องตามมาตรา 92(3)

มาตรา 94 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

5.3.1.2 หมายถึง

หมายถึง หนังสือบงการที่ศาลได้ออกตามเหตุของกฎหมายเพื่อค้นหา บุคคล หรือ สิ่งของ ในที่รโหฐาน

5.3.1.3 หมายถึง

หมายถึง หนังสือบงการที่ศาลเป็นผู้ออกเพื่อกักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายนั้นโดยพลัน ไว้ในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี

5.3.1.4 หมายถึง

หมายถึง หนังสือบงการที่ศาลเป็นผู้ออกเพื่อนำตัวผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือประหารชีวิตหรือจำคุกแทนค่าปรับ

5.3.1.5 หมายถึง

หมายถึง หนังสือบงการที่ออกตาม ป.วิ.อ. สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือ นักโทษตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ป.วิ.อ. มาตรา 2(9)

5. บทบาทของตำรวจในกระบวนการยุติธรรม

5.3.2 เขตอำนาจสอบสวน

5.3.2.1 ความผิดเกิดในราชอาณาจักร

1) กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) (ม.18)

(1) พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน

(มาตรา 18 วรรค 1 และวรรค 2)

(2) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ

สอบสวน (มาตรา 18 วรรค 3)

2) กรณีความผิดคาบเกี่ยวหลายท้องที่ (ม.19)

5.3.2.2 ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร (ม.20)

ความสำคัญของเขตอำนาจสอบสวน

เขตอำนาจสอบสวนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากและเกี่ยวข้องกับอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ เพราะการสอบสวนต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจและกระทำด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ถ้าหากว่าการสอบสวนไม่ได้กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจสอบสวนอย่างถูกต้องตามมาตรา 18 และ มาตรา 19 แล้ว การสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

ดังนั้น การสอบสวนจึงเป็นหัวใจของการดำเนินคดีอาญา

1) กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) (ม.18)

มาตรา 18 ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งใดเกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งใดเกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

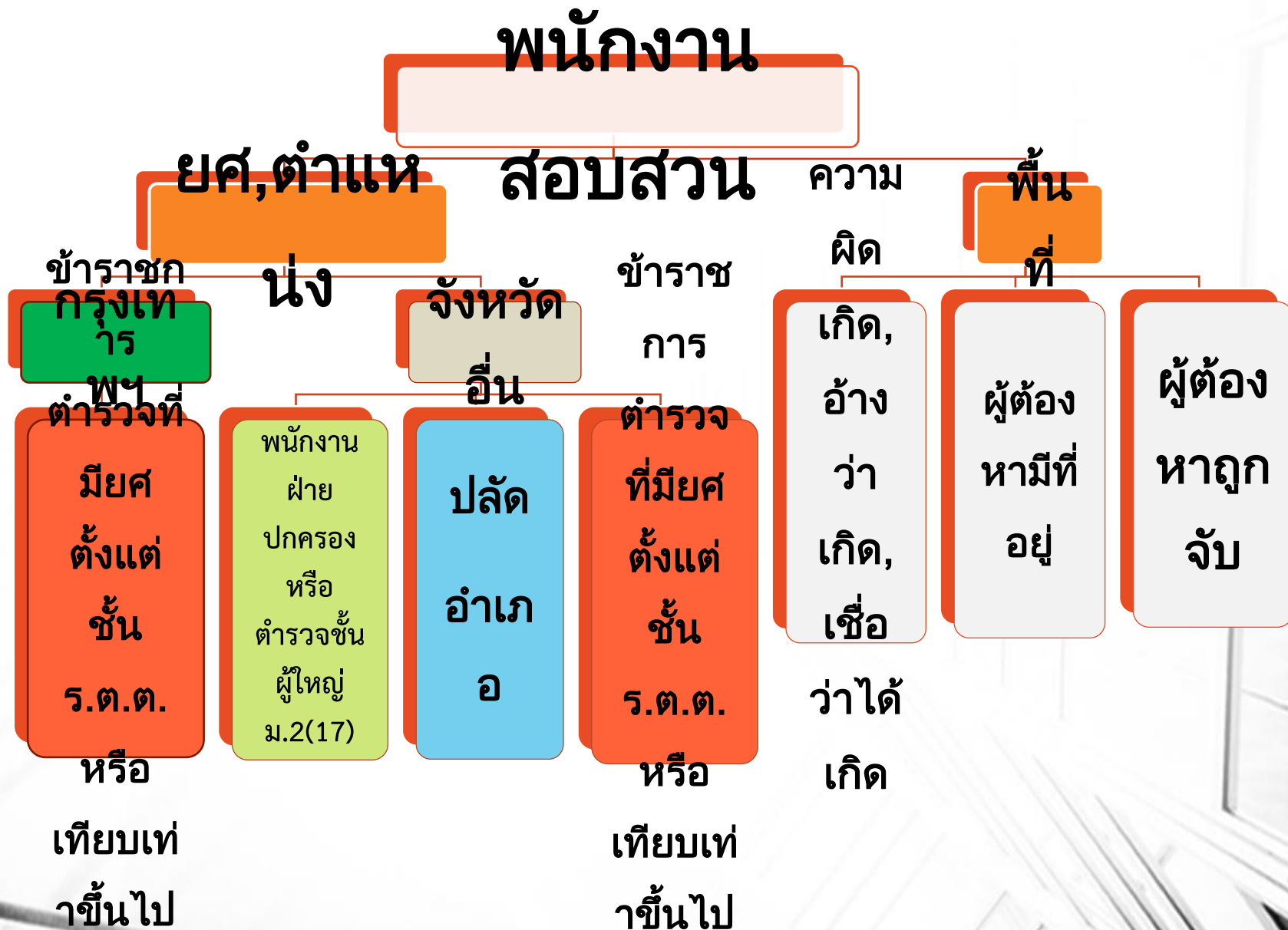
***เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวน มาตรา 18 วรรคแรกและวรรคสอง**

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 21 ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้นๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน

***เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในการสอบสวน มาตรา 18 วรรคสาม**

4.1.1 กรณีทั่วไป (ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่เดียว) ม.18

มาตรา 18 แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1. พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน (วรรค 1 และวรรค 2)
2. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน (วรรค 3)

1. พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน (วรรค 1 และวรรค 2)

คือ พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่

- ความผิดได้เกิดขึ้น หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือ
- พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ผู้ต้องหา มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน

หมายเหตุ

1. การกำหนดอำนาจสอบสวนดังกล่าวสอดคล้องกับหลักที่ว่า **“ความผิดเกิดที่ใด ควรชำระคดีที่นั่น”** เพราะเมื่อความผิดอาญาเกิดขึ้นในท้องที่ใด ท้องที่นั้นก็จะได้รับความกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย คดีอาญาจึงควรชำระในท้องที่นั้น อีกทั้งการชำระคดีอาญาในท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้นย่อมทำให้เกิดความสะดวกในการรวบรวมพยานหลักฐานและการหาตัวผู้กระทำความผิด

2. ส่วนการขยายเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนและเขตอำนาจศาลให้
ให้รวมถึงท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้ด้วย เนื่องจากเพื่อเหตุผลในความสะดวกในการ
สอบสวนผู้ต้องหา และการขยายอำนาจโดยให้รวมถึงท้องที่ที่เป็นถิ่นที่อยู่ของ
ผู้ต้องหา เพื่อให้ทราบถึงเบื้องหลังในอดีตของผู้ต้องหา

- คำว่า “**ความผิดได้เกิดขึ้น**” หมายถึง มีความแน่นอนว่าความผิดได้
เกิดในท้องที่นั้น = พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดเกิดมีอำนาจสอบสวน

- คำว่า “**ความผิดอ้างว่าได้เกิด**” หมายถึง ยังไม่มีความแน่นอนว่า
ความผิดเกิดขึ้นในท้องที่นั้นจริงหรือไม่ หากแต่มีผู้กล่าวอ้างว่าเกิดในท้องที่นั้น
= พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่อ้างว่าความผิดได้เกิดมีอำนาจสอบสวน

- คำว่า “**ความผิดที่เชื่อว่าได้เกิด**” หมายถึง ในความคิดเห็นของเจ้า
พนักงาน มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้นในท้องที่นั้น เช่น

อาจพบศพผู้เสียหายในท้องที่นั้น = พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่
ความผิดที่เชื่อว่าได้เกิดมีอำนาจสอบสวน

คำว่า “**ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่**” หมายถึง ท้องที่เป็นถิ่นที่อยู่ที่แท้จริงขณะที่ตกเป็นผู้ต้องหา

คำว่า “**ผู้ต้องหาถูกจับ**” หมายถึง ท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับภายในเขตอำนาจของเจ้าพนักงาน โดยไม่พิจารณาว่าเจ้าพนักงานผู้จับจะเป็นเจ้าพนักงานในท้องที่นั้นหรือไม่

ตัวอย่าง

ความผิดฐานยักยอกทรัพย์

มาตรา 352 ผู้ใดครอบครองทรัพย์ซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่น เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เปียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคล ที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษ

ความผิดฐานยักยอกทรัพย์เกิดในท้องที่ที่กระทำการเปียดบังเอาทรัพย์ทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนครอบครองอยู่เป็นของตน

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เช่น การวางยาพิษที่หนึ่งและผู้ตายไปตายอีกที่หนึ่ง ถือว่าท้องที่ที่วางยาพิษ เป็นท้องที่ที่ความผิดเกิด

ตัวอย่าง

นายสมภพให้ผู้ตายดื่มกาแฟผสมยาพิษที่บ้านพักของผู้ตายซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง ผู้ตายถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลและถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลซึ่งอยู่ในเขตสถานีตำรวจนครบาลบางพลัด

ถือว่าความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง มีอำนาจสอบสวนตามมาตรา 18

2. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน (วรรค 3)

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่สรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นพร้อมสำนวนเสนอต่อพนักงานอัยการว่าการสอบสวน หรือสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง

หมายเหตุ

พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน อาจมีหลายท้องที่ได้ ทั้งท้องที่ที่ความผิดได้เกิด อ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิด หรือท้องที่ที่ผู้ต้องหาอยู่ที่อยู่หรือถูกจับต่างมีอำนาจสอบสวน

แต่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ มีได้เพียงท้องที่เดียว คือ พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดได้เกิดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามมาตรา 18 วรรค 3

1.2 กรณีความผิดคาบเกี่ยวหลายท้องที่ ม.19

มาตรา 19 ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการไม่แนวทางการกระทำผิดอาญาใดกระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
 - (2) เมื่อความผิดสวนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกสวนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
 - (3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่างๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป
 - (4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่างๆ กัน
 - (5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหา กำลังเดินทาง
 - (6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหาย กำลังเดินทาง
- พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้
ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการ
สอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้ คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

หมายเหตุ

1. มาตรา 19 ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นหลายท้องที่มาตรา (1) – (6) มีอำนาจสอบสวนความผิดฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเกิดขึ้นนอกเขตท้องที่ของตนได้ด้วย มิใช่มีอำนาจสอบสวนเฉพาะฐานความผิดที่เกิดภายในเขตอำนาจของตนเท่านั้น
ดังนั้น

- พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนจึงมีจึงมีหลายท้องที่ (มาตรา 19 วรรค 2)
- พนักงานสอบสวนท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเท่านั้นที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรค 3)

2. แม้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกี่ยวข้องจะมีอำนาจสอบสวนตาม (1) – (6) แต่ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน (การรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดทุกท้องที่และสรุปสำนวน)

- ต้องเป็นอำนาจของ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้
- หากจับไม่ได้ เป็นอำนาจของ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำความผิดก่อน (มาตรา 19 วรรค 3)

(1) เป็นการไม่แนวทางการกระทำผิดอาญาใดกระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 23/2513

ใช้ปืนยาวยิงไปที่เรือโดยทราบดีว่ามีคนอยู่ในเรือนั้น กระสุนปืนถูกแขนคนในเรือได้รับอันตรายแก่กาย ดังนี้ เป็นความผิดฐานพยายามฆ่า ม.288 ประกอบมาตรา 80

เหตุเกิดในทะเล ไม่ทราบชัดว่าอยู่ในเขตจังหวัดใด จังหวัดชุมพร ชลบุรี หรือสมุทรปราการ ผู้เสียหายแจ้งความต่อ พนักงานสอบสวนอำเภอสมุทรปราการ พนักงานสอบสวนอำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

ตัวอย่าง

นาย ก. ลักทรัพย์ของ นาย ข. ในท้องที่ของสถานีตำรวจนครบาลบางพลัด นาย ข. ติดตามนาย ก. ไปทันในท้องที่ของสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน นาย ข. เข้าแย่งทรัพย์คืนจากนาย ก. นาย ก. จึงทำร้ายนาย ข. เพื่อความสะดวกเอาทรัพย์นั้นไป และเพื่อจะหลบหนี

ดังนั้น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ส่วนหนึ่งได้กระทำในท้องที่หนึ่งและอีกส่วนหนึ่งได้กระทำในอีกท้องที่หนึ่ง

(3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันใน ท้องที่ต่างๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

ความผิดต่อเนื่อง หมายถึง ความผิดที่มีสภาพของความผิดอยู่ต่อเนื่อง
อยู่ชั่วขณะหนึ่งโดยมีการกระทำและเจตนาประกอบกันอยู่ต่อเนื่องตลอดเวลาที่
การกระทำนั้นยังคงมีปรากฏอยู่

เช่น ความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม
พ.ร.บ.อาวุธปืน ฯ เป็นต้น (ฎ.2083/2539)

ฎีกาที่ 3240/2550

ป.วิ.อ. มาตรา 19 บัญญัติมีใจความว่า เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิด ต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

คดีนี้การกระทำความผิดฐานซ่อนเร้นเพื่อให้คนต่างด้าวพ้นจากการ จับกุม เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จนถึง อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

พนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัด สุโขทัย ซึ่งมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานซ่อนเร้นเพื่อให้คนต่างด้าวพ้นจากการจับกุมจึงมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นความผิดที่กระทำต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในท้องที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อีกด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1180/2537

การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เกิดที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
แม้ความผิดฐานรับของโจรจะเกิดที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

แต่ก็เป็นความผิดที่ได้กระทำต่อเนื่องกัน ตามมาตรา 19(3) พนักงาน
สอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทรโยคจึงมีอำนาจสอบสวน จำเลยที่ 2 และที่ 3
ในข้อหารับของโจรได้ตามมาตรา 19 และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน
จำเลยที่ 2 และที่ 3 ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอไทรโยค ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของ
ศาลจังหวัดกาญจนบุรี โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ที่ 3 ต่อศาลจังหวัด
กาญจนบุรี

(4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่างๆ กัน

จำเลย ซื้อสินค้า
แล้วออกเช็คชำระหนี้

อ.เมือง จ.นราธิวาส

จำเลย แจ้งความเท็จว่าเช็คหาย

อ.สุโขทัย
จังหวัดนราธิวาส

- พนง.สอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนราธิวาส และ
- พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอสุโขทัย ต่างมีอำนาจสอบสวน

(5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหา กำลังเดินทาง

ตัวอย่าง

นายดำกับพวกเดินทางด้วยรถไฟจากกรุงเทพไปเชียงใหม่ ระหว่างการเดินทาง นายดำกับพวกร่วมกันเล่นการพนันอันเป็นความผิดตาม พรบ.การพนัน พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ ที่รถไฟแล่นผ่านมีอำนาจสอบสวน

(6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหาย กำลังเดินทาง

ตัวอย่าง

นายเขียวเดินทางด้วยรถไฟจากกรุงเทพไปเชียงใหม่ นายเขียวถูกนายขาวลักทรัพย์บนรถไฟ พนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่รถไฟแล่นผ่านมีอำนาจสอบสวน

2. ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร ม.20

มาตรา 20 ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้ กระทำลงนอก
ราชอาณาจักรไทย ให้ อัยการสูงสุด หรือ ผู้รักษาการแทน เป็น พนักงานสอบสวน
ผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้น ให้พนักงานอัยการหรือพนักงาน
สอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงาน
สอบสวนคนใดเป็น ผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการ
แทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใด ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงาน
สอบสวนก็ได้

ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวน
ผู้รับผิดชอบหรือให้ทำ การสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมีอำนาจและ
หน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน บรรดาอำนาจและหน้าที่
ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

(1) พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ

(2) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้อง ฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน แล้วแต่กรณี เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเห็นตามมาตรา 140 มาตรา 141 หรือมาตรา 142 ส่งพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา 20

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 20 กฎหมายให้เจ้าพนักงานซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ดังต่อไปนี้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน

1. อัยการสูงสุด
2. ผู้รักษาการอัยการสูงสุด
3. พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้ได้รับมอบหมาย
4. พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับ
5. พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

ความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร

ตาม ม. 20 ได้แก่ ความผิดซึ่งเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรตามความเป็นจริง (ถือตามความเป็นจริง)

หมายเหตุ

- ความผิดนั้นศาลไทยต้องมีอำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้
- ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 วรรคสอง มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9
- การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรตามความเป็นจริงอยู่ในความหมายของคำว่า “นอก ราชอาณาจักร”
- การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่ในราชอาณาจักร ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร

เอกสารอ้างอิง

- 1) สหัช สิงหวิริยะ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- 2) เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2553). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง.
- 3) อรรถพล ใหญ่สว่าง (2558). คำอธิบายวิชาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.ภาค 1, ภาค 2, ภาค 3, ภาค 4, ภาค 5, ภาค 6, ภาค 7). กรุงเทพฯ: บริษัท พลสยาม พับลิชชิ่งจำกัด.
- 4) กรกฎ ทองชะโชค (2561). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- 5) รชฏ เจริญน้ำ. (2557). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- 6) ธาณี วรรณทร์. (2558). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- 7) ศักดิ์ชาย จินะวงศ์. เอกสารประกอบการเรียนการวิชา 177393 CRIMINAL PROCEDURAL LAW.

<http://www.law.cmu.ac.th/site/edocument/?cid=177393>

- 8) <https://sites.google.com/site/lawru2015/law3006-kulthita-1>
- 9) <http://www.mukda-ju.ago.go.th/index.php/2013-06-04-06-16-30/14-2013-06-16-08-06-31>
- 10) http://supakhum.blogspot.com/2012/03/blog-post_25.html
- 11) <http://www.nationtv.tv/main/content/378567366/>
- 12) http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_3/2555/news11/PDF/21-11-55-14-22.pdf
- 13) <http://chalermwutsa.blogspot.com/2019/03/blog-post.html>

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรม. การบริหารงานยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542.

<http://porapotintasombat.blogspot.com/2012/04/blog-post.html>

<http://www.humanrightscenter.go.th/HRK/%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8D%E0%B8%B2%20.pdf>

<https://sites.google.com/site/itsaranon333/>

<http://www.iqcentre.org/articles/42029707/%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B9%88%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88.html>

<https://sites.google.com/site/tanaybo/kdhmay-kil-taw/hmay-reiyk-hmay-cab>

https://wichianlaw.blogspot.com/p/blog-page_3.html

<http://www.tulawcenter.org/?q=law-clinic/content/76>

https://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/26581/3/Sunee_Ma_ch4.pdf

<https://politicalsciencetou.wordpress.com/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%883-%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%81-%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2/>